

Історія

УДК 94:327(477: 497.2) «1917/1921»

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19363417>

**Дипломатія в умовах революції: українсько-болгарський діалог 1917–
1918 рр.**

Дацків Ігор Богданович,

доктор історичних наук, професор,

професор кафедри міжнародних відносин та дипломатії,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна,

<https://orcid.org/0000-0001-8359-3937>

Баб'як Михайло Орестович,

аспірант кафедри міжнародних відносин та дипломатії,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна,

<https://orcid.org/0009-0009-4511-0717>

Дикий Віталій Вікторович,

аспірант кафедри міжнародних відносин та дипломатії,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна,

<https://orcid.org/0009-0009-7806-7583>

Прийнято: 13.03.2026 | Опубліковано: 30.03.2026

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню особливостей дипломатичних відносин між Україною та Болгарією в умовах революційних трансформацій та політичної нестабільності 1917–1918 рр. У центрі уваги*

перебуває формування українсько-болгарського дипломатичного діалогу в період становлення української державності, що відбувався на тлі Першої світової війни, розпаду імперій та активізації національно-визвольних рухів у Східній Європі. Проаналізовано політичні передумови налагодження офіційних контактів між урядами Української Народної Республіки та Болгарії, а також визначено основні напрями їхньої взаємодії.

Особливу увагу приділено діяльності українських дипломатичних представництв у Софії та ролі болгарської сторони у підтримці політичних і економічних ініціатив молодої української держави. Розглянуто механізми дипломатичної комунікації, особливості переговорного процесу та значення міждержавних угод, укладених у зазначений період. Проаналізовано вплив міжнародної кон'юнктури та геополітичних чинників на розвиток українсько-болгарських відносин, зокрема наслідки Брест-Литовського миру договору, зміни балансу сил у регіоні та трансформацію зовнішньополітичних пріоритетів обох держав.

Окрему увагу приділено ролі дипломатії як інструменту легітимації української державності на міжнародній арені. Досліджено діяльність українських дипломатів, спрямовану на здобуття політичної підтримки, розвиток економічних зв'язків і формування позитивного іміджу України в Болгарії. Показано, що попри складні внутрішньополітичні умови, зміну урядів та воєнно-політичний тиск з боку зовнішніх сил, українсько-болгарський діалог відіграв важливу роль у системі зовнішньополітичних контактів УНР.

На основі аналізу історичних джерел і наукової літератури зроблено висновок, що дипломатичні відносини між Україною та Болгарією у 1917–1918 рр. стали важливим елементом процесу міжнародного визнання української державності та сприяли розвитку політичного, економічного й культурного співробітництва між двома країнами. Отримані результати

дозволяють глибше зрозуміти особливості функціонування дипломатії в умовах революційних змін і становлення нових держав у Центрально-Східній Європі на початку XX ст.

Ключові слова: українсько-болгарські відносини, дипломатія, Брест-Литовський мир, зовнішня політика, міжнародні відносини, дипломатичні представництва, міжнародне визнання.

Diplomacy in the Conditions of Revolution: The Ukrainian–Bulgarian Dialogue, 1917–1918

Ihor Datskiv,

PhD hab. (History), Professor,
Professor, Department of International Relations and Diplomacy,
West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0001-8359-3937>

Mykhailo Babiak,

Postgraduate student, Department of International Relations and Diplomacy,
West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
<https://orcid.org/0009-0009-4511-0717>

Vitaliy Dykyu,

Postgraduate student, Department of International Relations and Diplomacy,
West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
<https://orcid.org/0009-0009-7806-7583>

Abstract. *The article is devoted to the study of the peculiarities of diplomatic relations between Ukraine and Bulgaria in the context of revolutionary transformations and political instability in 1917–1918. The focus is placed on the formation of the Ukrainian–Bulgarian diplomatic dialogue during the period of the establishment of Ukrainian statehood, which unfolded against the background of the First World War, the collapse of empires, and the intensification of national liberation movements in Eastern Europe. The political preconditions for establishing official contacts between the governments of the Ukrainian People’s Republic and Bulgaria are analyzed, and the main directions of their interaction are identified.*

Particular attention is paid to the activities of Ukrainian diplomatic missions in Sofia and to the role of the Bulgarian side in supporting the political and economic initiatives of the young Ukrainian state. The mechanisms of diplomatic communication, the specific features of the negotiation process, and the significance of interstate agreements concluded during this period are examined. The influence of the international environment and geopolitical factors on the development of Ukrainian–Bulgarian relations is analyzed, including the consequences of the Brest-Litovsk Peace Treaty, shifts in the balance of power in the region, and the transformation of the foreign policy priorities of both states.

Particular attention is given to the role of diplomacy as an instrument for legitimizing Ukrainian statehood in the international arena. The activities of Ukrainian diplomats aimed at obtaining political support, developing economic ties, and forming a positive image of Ukraine in Bulgaria are examined. It is shown that despite difficult domestic political conditions, changes of government, and military-political pressure from external forces, the Ukrainian–Bulgarian dialogue played an important role in the system of foreign policy contacts of the Ukrainian People’s Republic.

Based on the analysis of historical sources and scholarly literature, the article concludes that diplomatic relations between Ukraine and Bulgaria in 1917–1918 became an important element in the process of the international recognition of Ukrainian statehood and contributed to the development of political, economic, and cultural cooperation between the two countries. The results obtained make it possible to gain a deeper understanding of the functioning of diplomacy under conditions of revolutionary change and the formation of new states in Central and Eastern Europe in the early twentieth century.

Keywords: *Ukrainian–Bulgarian relations, diplomacy, the Brest-Litovsk Peace Treaty, foreign policy, international relations, diplomatic missions, international recognition.*

Постановка проблеми. Період Української революції 1917 – 1918 рр. став часом докорінної трансформації політичної карти Східної Європи, формування нових державних утворень та активного пошуку ними міжнародного визнання. У цих умовах зовнішня політика українських національних урядів – від Української Народної Республіки до Української Держави Гетьмана П. Скоропадського – була спрямована на встановлення дипломатичних контактів із державами Центральної та Південно-Східної Європи, зокрема з Болгарією. Водночас болгарська держава, перебуваючи у складній міжнародній ситуації після Першої світової війни, також шукала нові формати регіональної взаємодії.

Попри наявність окремих досліджень з історії української дипломатії революційної доби, українсько-болгарський напрям залишається недостатньо комплексно опрацьованим. У науковій літературі переважає фрагментарне висвітлення дипломатичних місій, тоді як системний аналіз політичних інтересів сторін, механізмів комунікації, економічних та військово-політичних аспектів співпраці практично відсутній. Недостатньо з'ясованими

залишаються питання впливу міжнародних договорів, зокрема Берестейський мир, на формування українсько-болгарського діалогу, а також роль балканського чинника у стратегії українських урядів.

Актуальність теми зумовлена необхідністю переосмислення дипломатичного досвіду доби революції в контексті сучасних українсько-болгарських відносин та ширших процесів державотворення. Дослідження українсько-болгарського діалогу 1917–1918 рр. дозволяє глибше зрозуміти особливості функціонування дипломатії в умовах нестабільності, воєнно-політичного протистояння та боротьби за міжнародну суб'єктність.

Таким чином, проблема статті полягає у визначенні характеру, змісту та результативності українсько-болгарських дипломатичних контактів у 1917–1918 рр., з'ясуванні їх місця у зовнішньополітичних концепціях українських урядів та оцінці їхнього значення для процесу міжнародного визнання української державності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історіографія даної проблематики охоплює значний масив наукових і мемуарних досліджень українських, діаспорних та зарубіжних авторів. У цих працях розглядаються обставини підготовки та підписання Брест-Литовського мирного договору в контексті формування й утвердження Української Центральної Ради, визначення її зовнішньополітичних орієнтирів та їх взаємозв'язку з внутрішньою ситуацією в Україні і міжнародною обстановкою, зокрема у відносинах із росією, державами Антанти та країнами Четверного союзу.

Серед провідних діячів українського національно-визвольного руху та водночас його дослідників особливе місце посідає Михайло Грушевський. У своїх наукових працях і опрацьованих історичних матеріалах, зокрема в текстах чотирьох Універсалів Центральної Ради, він ґрунтовно обстоював ідею державного суверенітету України. При цьому його політичні погляди поступово змінювалися під впливом історичних подій – від підтримки

автономно-федеративної моделі державного устрою до чіткого утвердження необхідності повної незалежності України.

Важливим етапом у формуванні зовнішньополітичної стратегії української держави наприкінці 1917 – на початку 1918 рр. стала праця М. Грушевського «На порозі нової України» [1], створена в умовах українсько-більшовицького протистояння та пошуків шляхів збереження державності. У ній автор аналізує причини відходу від так званої «московської орієнтації» та звертається до історичних передумов формування західного напрямку зовнішньої політики. Одним із ключових практичних кроків реалізації нового зовнішньополітичного курсу стало укладення Брест-Литовського мирного договору. «Ми являємось одним з найбільш орієнталізованих (дозволю собі так називати) західних народів, – зазначав М. Грушевський, – подібно як болгари, серби, іспанці, – і ми повинні не забувати, а розвивати і використовувати те цінне, що дала нам ся орієнтальна стихія» [2, с. 154]. Запропонована ним концепція залишається актуальною і в сучасних умовах.

Варто згадати одну з найперших праць, присвячених цій проблематиці, – збірку статей і виступів першого міністра закордонних справ Центральної Ради Олександра Шульгина «Політика: Державне будівництво України і міжнародні справи» [3], опубліковану в Києві у 1918 р. Незважаючи на невеликий обсяг, видання містить ґрунтовний огляд процесу формування українського зовнішньополітичного відомства, а також аналіз основних напрямів його діяльності щодо реалізації міжнародної політики Української держави у відносинах з європейськими країнами в контексті Брестських мирних домовленостей. Опубліковані в книзі документи висвітлюють ключові аспекти зовнішньополітичного курсу та дипломатичних кроків, до яких безпосередньо був причетний О. Шульгин.

Питання укладення Брест-Литовського мирного договору України з державами Центрального блоку, виходу української держави на міжнародну

арену та становлення її двосторонніх відносин з іншими країнами привертало значну увагу дослідників української еміграції. У своїх наукових працях і мемуарах вони розглядали також процес формування зовнішньополітичних інституцій та консульської служби. Активізації таких досліджень значною мірою сприяло створення за кордоном наукових і культурних осередків, серед яких Українські наукові інститути у Варшаві, Торонто та Берліні, Український вільний університет і Високий педагогічний інститут у Чехословаччині, Музей визвольної боротьби в Празі, Наукове товариство ім. Т. Шевченка у Львові, бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі та інші установи. Професійні історики, а також колишні політичні діячі й дипломати УНР приділяли значну увагу такій визначній події, як підписання Брест-Литовського мирного договору, що знайшло відображення у численних наукових дослідженнях.

Сучасний етап дослідження цієї проблематики пов'язаний із глибокими суспільно-політичними змінами, що відбулися після проголошення незалежності України. Нові умови сприяли активізації наукових студій та прагненню українських істориків більш неупереджено й всебічно осмислити ключові події минулого, зокрема процеси державотворення в період діяльності Центральної Ради та розвиток її зовнішньополітичної і дипломатичної діяльності. Доречно відзначити наукові праці з зазначеної тематики І. Матяш, А. Тертичної, І. Манасієвої [4], І. Дацківа [5; 6], В. Павленка [7] та інших

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність певної кількості наукових праць, присвячених історії української революції 1917–1921 рр., зовнішній політиці українських державних утворень та міжнародним відносинам у Південно-Східній Європі початку ХХ ст., низка важливих аспектів українсько-болгарського дипломатичного діалогу цього періоду залишається недостатньо дослідженою. У сучасній історіографії основна увага здебільшого зосереджується на відносинах Української

Народної Республіки та Української Держави з провідними державами того часу – Німеччиною, Австро-Угорщиною, державами Антанти або росією. Натомість взаємодія з Болгарією, яка також перебувала у складній політичній ситуації та переживала трансформації після Першої світової війни, часто розглядається лише фрагментарно.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження особливостей становлення та розвитку дипломатичних відносин між українськими державними утвореннями періоду Української революції 1917–1921 рр. та Болгарією. Особлива увага приділяється аналізу механізмів встановлення дипломатичних контактів, діяльності дипломатичних представництв і значення українсько-болгарського діалогу в контексті зовнішньої політики України того часу.

Завдання: Проаналізувати історичні передумови формування українсько-болгарських дипломатичних відносин у період Української революції. Дослідити міжнародно-політичні обставини, що вплинули на розвиток дипломатичного діалогу між Україною та Болгарією на початку ХХ ст. Розкрити роль і значення Брест-Литовського мирного договору 1918 р. у процесі встановлення офіційних дипломатичних взаємин між Українською Народною Республікою та Болгарією. Проаналізувати участь української та болгарської сторін у дипломатичних переговорах, пов'язаних із Брест-Литовським миром, та їхній вплив на подальші двосторонні відносини.

Методологія дослідження базується на принципах історизму, наукової об'єктивності, системності та міждисциплінарності, що дозволяє комплексно проаналізувати особливості українсько-болгарських дипломатичних відносин у революційний період 1917–1918 рр. Ключовим є врахування конкретно-історичних умов, сформованих у ході національно-визвольних змагань українців, а також впливу міжнародного контексту, зокрема наслідків Брест-Литовського миру. Відтак, обрана методологія забезпечує всебічне вивчення

процесу становлення дипломатичних відносин між Україною та Болгарією в умовах революційних змін, дозволяє виявити їхні особливості, закономірності та значення для міжнародного визнання української державності.

Виклад основного матеріалу. Українсько-болгарські відносини становлять значущий і багатогранний аспект європейської історії, політики та культури. Як уже зазначалося, розвиток дипломатичних контактів між Україною та Болгарією став можливим завдяки укладенню Брестського мирного договору між Українською Народною Республікою та державами Четверного союзу.

Як союзниця Центральних держав у Першій світовій війні, Болгарія визнала Українську Народну Республіку та підписала з нею мирний договір у Бресті в 1918 році. Укладення цього договору відбулося надзвичайно урочисто в ніч на 9 лютого 1918 р., із запрошенням усіх учасників конференції та представників преси, включно з журналістами та кінорепортерами.

Підписання договору стало визначним досягненням української делегації, яка змогла належним чином представити новостворену державу на міжнародній арені та здійснити перший впевнений крок до її міжнародного визнання. Це стало можливим завдяки патріотизму, професіоналізму та завзятості всієї української дипломатичної місії в Бресті, особливо молодих представників делегації.

Успіх українських дипломатів підтверджується змістом угоди, де зазначено, що «український народ у ході сучасної світової війни проголосив себе незалежним і прагне встановити мирні відносини між Українською Народною Республікою та державами, що ведуть війну з Росією. Уряди Німеччини, Австро-Угорщини, Болгарії та Туреччини вирішили укласти мирний договір з урядом УНР, прагнучи зробити перший крок до тривалого й почесного миру для всіх сторін, який не лише покладе край війні, а й

сприятиме встановленню дружніх відносин між народами у політичній, правовій, економічній та мовній сферах» [8, с. 128–130].

Для проведення мирних переговорів у Брест-Литовському зібралися повноважні представники відповідних урядів: «За уряд УНР – члени Центральної Ради: Олександр Севрюк, Микола Любинський, Микола Левитський; За уряд Німеччини – державний секретар закордонних справ Ріхард фон Кюльман; За уряд Австро-Угорщини – міністр закордонних справ граф Оттокар Чернін фон і Худеніц; За уряд Болгарії – прем'єр-міністр Василь Радославов, посли Андрій Тошев та Іван Стоянович, військовий повноважний Петро Ганчев, Теодор Анастасов; За уряд Османської імперії – Великий везир Талаат Паша, міністр закордонних справ Агмет Нессіні Бей, Ібрагім Іаккі Паша та генерал Агмет Паша» [8, с. 128–131].

У заключній частині даного договору наголошувалося на потребі його ратифікації законодавчими органами держав та обміні ратифікаційними грамотами у Відні. Загалом документ включав десять статей.

У Брест-Литовську було підписано ще один важливий окремий документ який було вирішено не розголошувати: «Таємний договір про Галичину та Буковину», суть якого зводилася до того, що «...не пізніше 31 липня 1918 р. ... частини Східної Галичини, де переважає українське населення, будуть відділені від королівства Галичини і злучені в один суцільний коронний край» [9, с. 394]. Цей окремий край, який називався у документі Королівство Галичина й Володимерія з воєводством Буковина, мав стати у межах Австрійської імперії окремою державою (т. зв. Коронним Краєм – авт.).

Новина про визначну подію у Брест-Литовську швидко поширилася по всьому світу. Однією з перших про успіх у складних дипломатичних переговорах повідомила українська делегація на чолі з Олександром Севрюком. Голова делегації рекомендував урядові терміново ратифікувати

договір і інформував про укладення додаткових угод у військовій, торговельній та інших сферах [15, с. 88].

При усталенні границь нового державного простору виявились труднощі відносно Холмської Губернії. «Україна з найбільшою рішучістю поставила свої вимоги до Холмщини як умову *sine qua non*. З цього приводу постала навіть небезпека зірвання мирових переговорів. Хоч поляки були невдоволені і почувались покривдженими признанням Холмщини Україні, ми не могли відповісти на вимоги українців зірванням з ними мирових переговорів. Немає зрештою найменших причин до занепокоєння. Становище поляків у цій справі можна було згори передбачити» [10, с.129–130].

Таким чином, перші офіційні заяви урядів держав Центрального союзу підтвердили, що укладення Брест-Литовського мирного договору надало Україні можливість зміцнити та легалізувати свою державність на міжнародній арені, оскільки Німеччина, Австро-Угорщина, Туреччина та Болгарія визнали її як де-факто, так і де-юре. 12 лютого 1918 р. було підписано додатковий двосторонній договір між Україною та Болгарією, який повторював основний текст, але містив додаткові положення щодо встановлення консульських відносин та обміну військовополоненими.

Відповідно до Брест-Литовського мирного договору, Україна зобов'язувалася постачати державам Четверного союзу ключові ресурси своєї території – продовольство та сировину. Проте Німеччина посилювала свої вимоги й тиск, зокрема через торговельний договір від 8 квітня 1918 р. Основна частина поставок спрямовувалася до Німеччини, тоді як невелика частина продукції надходила також її союзникам, зокрема Болгарії.

Зокрема, 19 квітня 1918 р. було підписано угоду між Німеччиною, Австро-Угорщиною та Болгарією щодо спільних закупівель продовольства та сировини на території колишньої Російської імперії, зокрема в Україні. Для Болгарії була визначена частка закупівель: «ікра – 5%, цукор – 4%, худоба –

3% тощо. Постачання здійснювалося німецьким і австро-угорським військово-транспортним флотом, а для координації цих торговельних операцій у Болгарії створили спеціальну господарську місію Дирекції з постачання та планування» [7, с. 65].

Варто зазначити, що хоча Брест-Литовський мирний договір передбачав швидкий обмін дипломатичними представництвами між сторонами, процес встановлення постійного дипломатичного представництва Болгарії в Україні та українського посольства в Болгарії затягнувся. Лише 15 липня 1918 р. у Відні між українським послом в Австро-Угорщині В. Липинським і заступником болгарського посла М. Джебаровим відбувся обмін ратифікаційними грамотами Брест-Литовського мирного договору між Україною та Болгарією. Першою своїх дипломатів направила Болгарія.

Того ж дня міністр закордонних справ Української Держави повідомив болгарського колегу про призначення О. Шульгина послом у Болгарію, а українська дипломатична місія вирушила до Софії 16 липня 1918 р. Ураховуючи значення міжнародних відносин для Української держави та прагнення до рівноправного членства у світовій спільноті, склад посольства в Болгарії був сформований із досвідчених і професійних дипломатів. Посольство отримало статус першого розряду з повноважним представником у ранзі міністра-резидента. На цю посаду призначили колишнього міністра закордонних справ Олександра Шульгина, а радниками, секретарями та аташе стали відомі громадсько-політичні й дипломатичні діячі: «Федір Шульга, Василь Драгомирецький, Петро Сікора, Дмитро Шелудько, Микола Лаврик, а військовим аташе – генерал-значковий Борис Бобровський. Загалом штат посольства складався з десяти осіб» [11, арк. 4].

Важливою і успішною подією для українського посольства була поїздка з Києва до Софії в липні 1918 р. О. Шульгин разом із дипломатами провели низку значущих зустрічей: у Львові – з провідними галицькими політичними

діячами, керівниками української делегації в австрійському парламенті К. Левицьким і Є. Петрушевичем, а також із митрополитом Греко-Католицької церкви А. Шептицьким; у Відні вони відвідали українське посольство, брали участь у перемовинах із українськими та болгарськими дипломатами і взяли участь у важливій політичній події – церемонії обміну ратифікаційними грамотами між В. Липинським та болгарським послом М. Джебаровим.

27 липня українська дипломатична місія вирушила до Софії через Будапешт та окупований австро-угорцями Белград. Наступного дня до столиці Болгарії прибув Надзвичайний Посланник і Уповноважений Міністр Української Держави О. Шульгин, де провів зустріч із головою Ради міністрів Болгарії А. Маліновим [12].

Від самого початку перебування в Софії українські дипломати проявили значну активність: вони ініціювали численні зустрічі та переговори з представниками болгарських зовнішньополітичних і військових відомств, брали участь в офіційних прийомах, зокрема на честь царя Фердинанда та австро-угорського імператора Карла I. 7 вересня 1918 р. О. Шульгин урочисто вручив вірчі грамоти главі болгарської держави в надзвичайно щирій та доброзичливій атмосфері, за присутності царевича Бориса, прем'єр-міністра та інших високопоставлених осіб. Про це красномовно засвідчено у промові, яку цар завершив словами: «Передайте Його Світлості Ясновельможному пану Гетьману і всьому українському народові від мене і всього болгарського народу найсердечніше поздоровлення! У Вашій особі я з великою радістю вітаю першого українського міністра при моєму дворі» [13, с.231].

Українські дипломати, як повідомляв посол до Києва, проводили суспільно-політичні заходи, спрямовані на зміцнення українсько-болгарських відносин та налагодження контактів із дипломатичними представництвами інших держав, насамперед нейтральних. Болгарська сторона повністю підтримала ці ініціативи та поставилася до них із розумінням [14, с. 256].

У діяльності українського посольства значну увагу приділяли розвитку економічних відносин відповідно до положень Брест-Литовського мирного договору та збільшенню обсягів двосторонньої торгівлі, що викликало особливий інтерес з боку Болгарії. Водночас Німеччина, а особливо Австро-Угорщина, намагалися спрямувати основні потоки українського продовольчого експорту у власні канали та здійснювали їх суворий контроль. У цих умовах дипломати дружніх держав сприяли встановленню безпосередніх контактів із підприємцями, обходячи перепони з боку великих держав. Проте, торгово-економічні зв'язки між Україною та Болгарією залишалися фрагментарними, не набули системного характеру та не досягли значних масштабів.

Висновки із дослідження та подальші перспективи в цьому напрямку. Таким чином, дослідження українсько-болгарського дипломатичного діалогу 1917–1918 рр. дозволяє зробити кілька важливих висновків. По-перше, Брест-Литовський мирний договір 1918 року став ключовим інструментом легітимізації Української Народної Республіки на міжнародній арені та відкрив шлях до встановлення двосторонніх відносин із державами Центрального союзу, зокрема Болгарією. По-друге, українські дипломати продемонстрували високу професійність, ініціативність і здатність ефективно представляти новостворену державу, що забезпечило успішне підписання договорів, організацію дипломатичних місій та налагодження політичних і економічних контактів.

Водночас аналіз показав, що зовнішньополітична діяльність українських урядів у цей період була значною мірою обмежена впливом потужних держав, особливо Німеччини та Австро-Угорщини, що ускладнювало розвиток самостійної економічної і дипломатичної політики. Торгово-економічні зв'язки, хоча й були започатковані, не набули системного характеру та

широкого масштабу, що свідчить про складність реалізації зовнішньополітичних ініціатив у умовах революційної нестабільності.

Подальші перспективи дослідження українсько-болгарських відносин можуть бути спрямовані на: Ґрунтовний аналіз діяльності українських дипломатичних місій у Болгарії та Болгарії в Україні з використанням архівних документів і дипломатичного листування; Дослідження впливу революційних і воєнних подій на зовнішньополітичні рішення та дипломатичну практику обох держав; Вивчення економічних, культурних і гуманітарних аспектів українсько-болгарської співпраці, включно з роллю діаспор; Порівняльний аналіз українсько-болгарських відносин із політикою інших держав Центрального та Західного блоків для повнішого розуміння геополітичного контексту того періоду.

Загалом, комплексне вивчення українсько-болгарського дипломатичного діалогу 1917–1918 рр. дає змогу глибше осмислити процес формування зовнішньополітичного курсу Української держави в умовах революції та підкреслити значення професійної дипломатії для утвердження міжнародного авторитету нової держави.

Список використаних джерел

1. Грушевський М. На порозі нової України: гадки і мрії. К.: Друкарня Акц. Т-ва «Петро Барський у Києві», 1918. 120 с.
2. Грушевський М. С. Хто такі українці і чого вони хочуть. К. : Знання, 1991. 240 с.
3. Шульгин О. Політика: Державне будівництво України і міжнародні справи. К.: Друкарь, 1918. 110 с.
4. Матяш І., Тертична А., Манасієва І. Українсько-болгарські відносини: офіційна і культурна дипломатія (1918 – 1944). Київ; Софія:

Інститут історії України, 2021. 372 с. <https://doi.org/10.15407/book2-0015879Ukrainian>

5. Дацків І. Брест-Литовський мирний договір як юридична база для встановлення українсько-болгарських дипломатичних відносин. Науковий журнал. Актуальні проблеми правознавства. Вип. 2 (18). Тернопіль. ТНЕУ. 2019. С. 20–25. URL: <https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/666>.

6. Дацків І. Б. Роль дипломатичних представництв УНР у боротьбі за міжнародне визнання державності. Науковий журнал. Гуманітарні студії: історія та педагогіка. Вип. 2(10). Тернопіль, ЗУНУ. 2025. С. 71–81. DOI: <https://doi.org/10.35774/gsip2025.02.071>

7. Павленко В. Іван Шишманов – повноважний посол Болгарії в Україні. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. Вип. 19. К.: Інститут історії України НАН України, 2010. С. 59–70.

8. Дацків І. Б. Брест 1918: європейський прорив України. Тернопіль: Астон, 2008. 254 с.

9. Причуляк П. Брестський мир: зміст і наслідки. Центральна Рада і український державотворчий процес (до 80-річчя створення Центральної Ради): Матеріали наукової конференції 20 березня 1997 р. НАН України, Ін-т історії України; Відпов. ред. В.А. Смолій. К., 1997. Вип. 2. С. 392–400.

10. Воляник С. Берестейський договір, 9.II.1918. Клівленд, 1989. 208 с.

11. Центральний державний архів вищих органів влади і управління. (ЦДАВО України). Ф. 3766. Міністерство закордонних справ Української Держави. Оп. 1. Спр. 22. Ч. 1. 57 арк.

12. Папакін А. Українські архівні документи з історії українсько-болгарських дипломатичних стосунків 1918–1920 рр. Славістична збірка. 2015. Вип. 1. С. 31–38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/wslavst_2015_1_6.

13. Дацків І. Б. Дипломатія українських державних утворень у захисті національних інтересів 1917–1923 рр. Тернопіль: Астон, 2009. 520 с.
14. Пенчиков, К. Българо-украински дипломатически отношения. 1918–1919 г. В.: Българо-украински връзки през вековете. Научни изследвания. София, 1983. С. 256.
15. History of the Modern Ukrainian State, 1917 – 1921. Munich, 1966. 365 p.